

MINNA VON BARNHELM

Gotthold Ephraim Lessing (22 Ocak 1729 - 15 Şubat 1781). Alman filozof, yazar ve gazeteci. Aydınlanma Çağı'nın önemli temsilcilerinden biri olan Lessing aynı zamanda Alman edebiyatının ilk önemli sanat eleştirmenidir. Milli Alman edebiyatı düşüncesini oluşturarak Fransız edebiyatının etkisini azaltmıştır. Hegel ve Goethe kendisinden etkilenen önemli yazarlardan sadece ikisidir.

Sabahattin Ali (25 Şubat 1907, Gümölcine - 2 Nisan 1948, Kırklareli). İstanbul İlköğretmen Okulu'nu bitiren Sabahattin Ali, Yozgat'ta bir yıl öğretmenlikten sonra, 1928 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'nca Almanya'ya gönderildi. 1930'da döndükten sonra Aydın, Konya ve Ankara ortaokullarında Almanca öğretmenliği, Milli Eğitim Bakanlığı Yayın Müdürlüğü'nde memurluk ve Devlet Konservatuvarı'nda dramaturgluk yaptı. 1945'te Bakanlık emrine alındı, İstanbul'da *Markopaşa* adlı mizah gazetesini çıkardı. 1948'de bir yazısı yüzünden tutuklandı, üç ay kadar hapis yattı. Sürekli izlendiği için yurtdışına kaçmak istedi, ancak Kırklareli dolaylarında öldürüldü. İlk yazıları Balıkesir'de *Irmak* dergisinde çıkan (1925/26) Sabahattin Ali, 1930'lu yıllarda öyküye gerçekçi ve yeni bir soluk getirdi. Öykü kitapları: *Değirmen* (1935), *Kağrı* (1936), *Ses* (1937), *Yeni Dünya* (1943), *Sırça Köşk* (1947). Halk şiirinden esinlenerek yazdığı şiirlerini *Dağlar ve Rüzgâr'da* topladı (1934). *Kuyucaklı Yusuf* (1937), *İçimizdeki Şeytan* (1940), *Kürk Mantolu Madonna* (1943) adlı romanlarında, okurların gerçekliği daha derinden algılamasını sağladı. Sağlığında yayımlanmış dokuz kitabına, *Varlık* dergisinde tefrika edilen *Esirler* (1936) oyunu da eklenince on kitabı, yedi ciltlik bir külliyat halinde Varlık Yayınları arasında tekrar basıldı (1965/66). *Bütün Eserleri* önce Bilgi Yayınevi'nde, sonra Cem Yayınevi'nde yeniden basıldı. Öyküleri 1997'de YKY'de *Bütün Öyküleri* adı altında bir araya getirildi. *Kürk Mantolu Madonna* (1998), *Markopaşa Yazıları ve Ötekiler* (1998), *İçimizdeki Şeytan* (1998), *Kuyucaklı Yusuf'un* (1999), yeniden basımları yapılırken *Bütün Şiirleri* 1999'da yayımlandı. Öyküleri 2003'te ilk baskıları esas alınarak *Değirmen*, *Yeni Dünya*, *Sırça Köşk*, *Kağrı-Ses-Esirler* adıyla ayrı kitaplar olarak yayımlandı. *Bütün Romanları'nın* eleştirel basımı ise Ocak 2004'te Delta dizisinden çıktı. Ayrıca Sabahattin Ali'nin yazdığı ve ona yazılan mektupların toplandığı kitap *Hep Genç Kalacağım* 2008'de külliyata eklenmiştir. 1997'de *Kuyucaklı Yusuf* (Youssof le Taciturne), 2007'de *Kürk Mantolu Madonna* (*La Madone au manteau de Fourrure*), 2008'de *İçimizdeki Şeytan* (*Le Diable qui est en nous*) Éditions du Rocher tarafından yayımlanmıştır. Sindlinger-Burchartz 1991'de *Kağrı'yı* (*Ochsenkarren*); Unionsverlag 2007'de *İçimizdeki Şeytan'ı* (*Der Dämon in uns*); Dörlemann da 2008'de *Kürk Mantolu Madonna'yı* (*Die Madonna im Pelzmantel*), Penguin de 2016'da (*Madonna in a Fur Coat*) *Kürk Mantolu Madonna'yı* yayımlamıştır.

GOTTHOLD EPHRAIM LESSING

Minna von Barnhelm

Oyun

Çeviren
Sabahattin Ali

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 5402
Edebiyat - 1543

Minna von Barnhelm / Gotthold Ephraim Lessing
Özgün adı: **Minna von Barnhelm**
Çeviren: **Sabahattin Ali**

Kitap editörü: **Nadide Altuğ Toktaş**
Düzeltili: **Filiz Özkan**

Kapak tasarımı: **Nahide Dikel**
Sayfa tasarımı: **Mehmet Ulusel**
Grafik uygulama: **Arzu Yaraş**

Baskı: Sena Ofset Ambalaj, Matbaacılık Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.
Maltepe Mah. Litros Yolu Sk. 2. Matbaacılar Sitesi B Blok
Kat: 6 No: 4NB 7-9-11 Topkapı - Zeytinburnu / İstanbul
Telefon: (0 212) 613 38 46
Sertifika No: 12064

1. baskı: Maarif Vekâleti, Ankara, 1942
YKY'de 1. baskı: İstanbul, Temmuz 2019
ISBN 978-975-08-4529-1

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2019
Sertifika No: 12334

Bütün yayın hakları saklıdır.

Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 Faks: (0 212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
[facebook.com/YapiKrediKulturSanatYayincilik](https://www.facebook.com/YapiKrediKulturSanatYayincilik)
twitter.com/YKYHaber
[instagram.com/yapikrediyayinlari](https://www.instagram.com/yapikrediyayinlari)

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

İçindekiler

Önsöz • 7

MINNA VON BARNHELM

yahut

ASKER SAADETİ

Şahıslar • 12

Birinci Perde • 13

İkinci Perde • 29

Üçüncü Perde • 47

Dördüncü Perde • 68

Beşinci Perde • 87

Yayıncının notu: Kitabın ilk basımındaki (Maarif Vekâleti, 1942) dili ve yazımı korunmuştur.

Önsöz

Minna von Barnhelm piyesinin muharriri Gotthold Ephraim Lessing, Alman edebiyatının on sekizinci asırdaki büyük gelişmesinin başında bulunan, hem sanat alanındaki öğretici fikirleri hem de yarattığı kuvvetli sanat eserleriyle devrinin edebiyat anlayışı üzerinde büyük tesirler bırakan bir ediptir. Hayatı sade ve macerasız geçmiş, yalnız ara sıra gündelik geçim sıkıntıları ve aile felaketleriyle bulutlanmıştır.

Lessing, 22 ikincikânun 1729'da Doğu Saksonya'da Kamenz kasabasında doğmuş, Dresden yakınlarındaki Meissen şehrindeki mektepte, sonra Leipzig Üniversitesi'nde okumuş, daha sonra serbest muharrir olarak kâh Berlin'de, kâh Leipzig'te yaşamıştır. 1760-1765 yılları arasında Tauenzien adında bir generalin hususi kâtipliğini yapmış, tekrar Berlin'e gelip yerleşmiş, 1767'de Hamburg'da yeni kurulan millî tiyatronun başına çağrılmıştır. 1770'e kadar orada kaldıktan sonra Wolfenbüttel şehrindeki oldukça büyük bir kütüphaneye müdür olmuş, 1881 yılı Şubatı'nın 15'inde orada ölmüştür.

Yeni bir devir açan fikirlerini üç ana eserinde bulmak mümkündür. Bunlardan birincisi *Yeni Edebiyat Hakkındaki Mektupları*, ikincisi *Laokon*, üçüncüsü *Hamburg Dramaturgisi*'dir. 1766'da çıkan *Laokon* eserinde edebiyat sanatının ana hatları, özü, bu sanatın plastik sanatlardan farkı ele alınıp incelenir. *Hamburg Dramaturgisi*, Lessing'in bu şehirdeki tiyatrodaki bulunduğu yıllarda elinden geçen tiyatro eserleri hakkındaki makaleleridir; fakat bu yazılarda sadece bu eserler üzerinde durmamış, tiyatro edebiyatı ve tiyatronun mahiyeti hakkındaki görüşlerini de, sırası geldikçe, ortaya koymuştur. O zamanlar Almanya'da tiyatro edebiyatının en yüksek örneği sayılan Fransız tragedyasının, yolunu sapıtmış bir çığır olduğunu iddia etmiş, dramatik sanatın ana kanunlarını belirterek, bunlara uygun örneklerin yalnız Yunan tragedyalarıyla *Shakespeare*'in dramları olduğunu ileri sürmüştür. Böylece Alman edebiyatına yepyeni,

canlı ve müspet bir hamle veren Lessing kendisi de tiyatro eserleri yazmıştır ki, bunların en meşhur ve en ehemmiyetlileri şunlardır: *Miss Sara Simpson* (1755), *Emilia Galotti* (1759), *Minna von Barnhelm* (1767), *Akıllı Nathan* (1779).

Minna von Barnhelm komedyası bugün bile dünya sahnelerinin hepsinde yer alan taze, canlı bir eserdir. Yazıldığından bugüne kadar 175 sene geçtiği ve piyes devrinin hâdiseleri üzerine kurulduğu halde tesirini olduğu gibi muhafaza etmektedir. Lessing bu eseriyle, o zamanlar sahneye hâkim olan mânasız güldürmecelelerin yerine, ustalıkla ve sanatla tertibedilmiş, ciddi mevzulu bir komedyaya koymuştur. *Shakespeare*'i örnek tutup, şahıslardan her birini cinsine, yaşına, mesleğine, okumuşluğunun derecesine göre kendilerine yakışan bir tarzda konuşturmak suretiyle Alman tiyatro dilini yaratmıştır. Piyesin kıymeti mevzuunda değil, karakterlerde ve bunların ruh mücadelelerinin tasvirindedir. Felaket ve zarar halinde bile ruhunun asıllığını muhafaza eden, yarı mütevazı, yarı mağrur binbaşı *Tellheim* kralın lütfunu reddedip, hakkını elde etmek isterken biraz fazla hisli, biraz şaşkın, fakat aynı zamanda cesur ve atılgandır. Kendisi fakir olduğu için zengin nişanlısı *Minna* ile birleşmekten kaçarken, onun da fakir düştüğünü öğrenir öğrenmez, hemen, ne pahasına olursa olsun, onu elde etmek ister. Muharrir kahramanını, daha ziyade, başkaları üzerinde bıraktığı tesiri göstererek tasvir etmektedir: *Minna* onu tekrar kazanmak için temiz şöhretini tehlikeye kor, uşak *Just* efendisi için her şeyi göze alır, *Werner Çavuş* eski binbaşısının kahramanlıklarını anlatır; biz de bütün bunların yardımıyla, iyi kalpli, dürüst, cesur *Tellheim*'i yakından tanırız. *Minna* Alman komedyasında ilk defa görülen, karakter sahibi, canlı bir kadın tipidir. Bu güzel, atılgan genç kızda *Lessing*'in neşe ile dolu, aydınlık ve ince zekâsını görmek mümkündür. Sonra *Minna*'nın sevimli hizmetçisi ve arkadaşı *Franziska*, kurnazlığı, şakacılığı ve tabiiiliğiyle alâkamızı kazanmaktadır. Nihayet iyi kalpli *Werner Çavuş*'la geveze ve menfaat düşkünü *Otelci* kolay kolay unutulamayacak komedyaya tipleridir.

Eserde hiç mübalâğa yoktur. Ne şahıslar, ne de vaka zoraki şekilde güldürücülüğe götürülmemiş, ciddi ve realist bir şekilde tasvir edilmiştir. Her sahici komedyanın içinde bir tragedya saklı olduğu muhakkaktır. *Lessing*'in bu komedyası da, küçük bir değiştirme

ile, hazin bir şekilde biter ve bir dram olabilirdi. Ona kıymet veren de bu ciddiliği ve soytarılıktan uzak oluşudur. Eserin komedyaya olduğunu düşünerek içinde karikatür halinde insanlar bulacaklarını sananlar aldanırlar; fakat düşündürücü bir gülümsemeyi boş kahkahalardan üstün tutanlar ve bir tiyatro eserinde kıymet ve meziyet sahibi gerçek insanlar bulmak isteyenler *Lessing*'in dehasına ve sanatına hayranlık duymaktan kendilerini alamazlar.

**Minna von Barnhelm
yahut
Asker Saadeti**

Şahıslar

BİNBAŞI VON TELLHEIM, *Tekaüde sevk edilmiş.*

MINNA VON BARNHELM

GRAF VON BRUCHSALL, *Amcası.*

FRANZISKA, *Hizmetçisi.*

JUST, *Binbaşının uşağı.*

PAUL WERNER, *Binbaşının eski başçavuşu.*

OTELCİ

MATEM ELBİSELİ BİR KADIN

BİR POSTA NEFERİ

RICCAUT DE LA MARLINIÈRE

Vak'a 1763 sıralarında Berlin'de geçer.

Sahne, bir otelin salonu ile ona bitişik bir oda arasında değişir.

Birinci Perde

BİRİNCİ MECLİS

JUST: *(Bir köşede oturur, uyuklar ve uyku arasında söylenir.)* Keratanın otelcisi! Sen, bize ha? Kalkın kardeşler!.. Vurun kardeşler!.. *(Kolunu gerer ve bu hareketten uyanır.)* Ne o? Yine mi? Gözümü kapar kapamaz onunla döğüşe başlıyorum! Şu sopaların yarısını bari yeseydi!.. O... Bak, sabah olmuş. Hemen gidip zavallı efendimi aramalıyım. Benim arzum üzerine artık bu mel'un binaya ayağını bile atmayacak. Acaba geceyi nerede geçirdi?

İKİNCİ MECLİS

OTELCİ, JUST

OTELCİ: Günaydın, Bay Just, günaydın! O... Böyle erkenden mi kalktınız? Yoksa bu kadar geç mi kaldınız! demek lâzım?

JUST: Ne istersen de!

OTELCİ: Günaydından başka bir şey dediğimiz yok, bu da Bay Just'un çok teşekkür ederim demesi için herhalde kâfidir.

JUST: Çok teşekkür ederim.

OTELCİ: İnsanın alıştığı rahatı bulamaması can sıkıcı bir şey! Ne oluyor? Binbaşı Bey eve dönmedi, siz de burada onu beklediniz galiba?

JUST: Nasıl da her şeyleri bilirsiniz!

OTELCİ: Tahmin ediyorum, tahmin ediyorum?

JUST: *(Arkasını dönüp gitmek ister)* Hizmetkârınız!..

OTELCİ: *(Onu alıkor)* Yok canım, Bay Just!

JUST: Pekâlâ, hizmetkârınız değil!

OTELCİ: Aman, Bay Just! Herhalde, Bay Just, bana dün akşamdan dargın olmadığınızı ümit etmek isterim. Kim hiddetini aradan bir gece geçtiği halde muhafaza edebilir?

JUST: Ben! Hattâ bundan sonra geçecek olan bütün gecelerden sonra bile muhafaza edeceğim!

OTELCİ: Bu Hristiyanlığa yakışır mı?

JUST: Namuslu bir adamı, hemen parayı veremedi diye evden kovup sokağa atmak ne kadar Hristiyanlığa yakışırsa...

OTELCİ: Of... Kim bu kadar vicdansız olabilir!

JUST: Bir Hristiyan otelci... Benim efendimi, böyle bir adamı, böyle bir askeri!

OTELCİ: Onu evden mi kovmuşum? Sokağa mı atmışım? Bunu yapamayacak kadar askerlere hürmetim vardır ve bilhassa böyle mütekait birine büsbütün acırım. Lüzumu oldu da ona başka bir oda hazırladım. Artık bunları düşünmeyiniz, Bay Just. (*Sahneye bağırır*) Hey!.. Bunu başka bir yoldan tekrar düzeltereğim! (*Bir çocuk gelir*) Bir kadeh getir. Bay Just bir kadeh bir şey istiyor, hem de iyisinden.

JUST: Boşuna kendini yorma, Bay Otelci! İçtiğimin her damlası zehir olsun, eğer... Neyse, yemin etmiyeyim; çünkü henüz sarhoş değilim!

OTELCİ: (*Bir şişe likörle bir kadeh getiren çocuğa*) Ver! Git! Ey, Bay Just! Fevkalâde bir şey; kuvvetli, tatlı, sağlam. (*Doldurup uzatır*) Bu, geceyi uykusuz geçiren bir adamın midesini tekrar yoluna kor.

JUST: Kabul etmek pek doğru değil... Fakat ne diye onun kabalığı yüzünden sıhhatimi ihmal edeyim! (*Alır içer*)

OTELCİ: Afiyet olsun, Bay Just!

JUST: (*Kadehi vererek*) Fena değil!.. Fakat, Bay Otelci, siz bir hödüksünüz!

OTELCİ: Yok canım, böyle söylemeyin! Hadi, hemen bir kadeh daha. Tek kadeh yok kadeh demektir!

JUST: (*İçtikten sonra*) Şunu söylemek borcum: İyi, hem pek iyi — kendiniz mi yaptınız, Bay Otelci?